

Van:	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e	5.1.2e
Namens:	Ambtelijk vertegenwoordigers gemeenten regio Twente			
Aan:	5.1.2e	5.1.2e		
	(TRA)			
Onderwerp:	Huisvesting vergunninghouders: <i>Betere match tussen vraag en aanbod</i>			
Datum:	23 maart 2023			

Iedere gemeente in Nederland krijgt, elke 6 maanden, een door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid vastgestelde taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders. Voor de eerste helft van 2023 is de taakstelling voor heel Nederland vastgesteld op 21.200 te huisvesten vergunninghouders. Voor Twente komt dit voor de eerste helft van 2023 neer op 764 te huisvesten vergunninghouders. Het aantal voor de tweede helft van dit jaar wordt geschat op ongeveer 800. In totaal voor 2023 dus circa 1550 vergunninghouders in deze regio.

De verwachting is dat de taakstelling voor de tweede helft van 2023 in omvang nog zal toenemen. Met de huidige instroom van asielzoekers en een inwilligingspercentage asiel¹ van ca. 80%, is de voorspelling dat ook de komende jaren het beroep op passende huisvesting groot zal zijn. Daarbij is het hoge aantal nareizende gezinsleden en herhuisvesting van vergunninghouders uit tijdelijke opvang, onderdeel van de opgave waar we voor staan.

Op grond van de Huisvestingswet 2014 ligt de verantwoordelijkheid voor de huisvesting van vergunninghouders bij gemeenten. In de uitvoering van deze taak is zij echter in belangrijke mate afhankelijk van andere partners in de keten: de IND, het COA en Nidos voor de beoordeling, koppeling en begeleiding van vergunninghouders, de woningcorporaties voor tijdige beschikbaarheid van voldoende woningen. De ketenpartners werken samen aan één opgave, ieder vanuit de eigen taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen, en met hun eigen uitdagingen. Dit vraagt om een gezamenlijk aanpak en agenda, niet alleen tussen eerder genoemde partijen maar ook tussen de Twentse gemeenten.

Het belang voor de regio Twente: een combinatie van huisvesting en inburgering

Het belang van gemeenten is in dit verband zowel het huisvestingsvraagstuk (groeierende instroom, krappe woningmarkt) als de daaropvolgende inburgeringsfase. Die inburgeringsfase kan pas starten wanneer vergunninghouders (zicht op) een definitieve(re) woonplek hebben. Om dit traject voor vergunninghouders goed en voortvarend te kunnen starten, is enige ‘voorspelbaarheid’ in de te verwachten omvang van de groep wenselijk.

Gemeenten hebben de taak om een inburgeringstraject te starten voor vergunninghouders in hun gemeente. Wij verwachten dat de opdracht rond het bieden van onder andere taaltrainingen en begeleiding naar werk in de nabije toekomst enorm in omvang zal toenemen. Er is sprake van meer vergunninghouders, dus meer trajecten. Aan de andere kant is er op dit gebied sprake van een (zeer) krappe arbeidsmarkt en schaarste in de bestaande capaciteit. Door de manier waarop het proces nu werkt is die voorspelbaarheid niet te realiseren. Dat maakt het risico op vertraging in het inburgeringsproces gro(o)t(er). Bovendien is er meer denkkraft nodig, ook vanuit ministeries over de vraag hoe we dit ook de komende jaren goed kunnen blijven doen.

¹ Percentage van het aantal asielaanvragen dat leidt tot afgifte van een (verblijfs)vergunning.

Doel van dit memo is het ophalen van een bestuurlijke opdracht. Een opdracht om in samenwerking met partners te komen tot een gezamenlijke aanpak, gericht op het tegengaan van de mismatch tussen vraag en aanbod op het niveau van de regio.

Verzoek aan de leden van de Twentse Regietafel Asiel:

1. *Het binnen de eigen netwerken aanhangig maken van het probleem rond flexibiliteit van woningaanbod voor statushouders (bv van alleengaande naar gezin, alleenstaande minderjarigen) Zie ook punt B en C in dit memo.*
2. *Een bestuurlijke opdracht te verlenen, om een regionaal advies op te stellen waarin benoemd wordt welke stappen gezet kunnen worden om de mismatch tussen vraag en aanbod te verkleinen en wat we hiervoor nodig hebben van betrokken partijen. In het advies wordt minimaal aandacht besteed aan de volgende onderdelen:*
 - I. *Aanpak van de eerder genoemde knelpunten, met daarin een beschrijving van ieders bijdrage in het vraagstuk.*
 - II. *Een uitwerking van een regionaal werkproces en de daarbij voorgestelde verbeteringen.*
 - III. *Een globale uitwerking van mogelijke financiële vraagstukken.*
3. *Opdracht te geven tot een inventarisatie van de rollen van verschillende betrokken partijen in dit proces (zoals provincie, WoONTwente, Coa en Nidos). Bij de geïnventariseerde partijen bestuurlijk commitment op deze opdracht op te halen, waarbij deze partijen gevraagd wordt een bijdrage te leveren aan de totstandkoming van het advies zoals onder 2 geformuleerd.*
4. *De voorzitter van de regietafel aan te wijzen als opdrachtgever namens de tafel.*

A. In 2022 taakstellingen behaald, maar opgave wordt complexer

In 2022 heeft bijna iedere Twentse gemeente, met de nodige inzet, haar taakstelling weten te realiseren. Deel van dat succes was vooral de afstemming op lokaal niveau tussen COA, gemeente en woningcorporatie(s).

Wij hebben behoefte aan duidelijke regie vanuit de provincie, het rijk en landelijke partners als Aedes en de IND. Alleen onder de juiste randvoorwaarden kan regionaal worden bijgedragen aan de oplossing van het vraagstuk. Het verzoek aan de leden van de TRA is om de eigen netwerken te benutten om deze vraagstukken voor het voetlicht te brengen.

B. Complicerende factoren in de match tussen vraag en aanbod

De oorzaken van de complexiteit van dit vraagstuk zijn divers. We onderscheiden grofweg 2 categorieën. Daarbij is het goed om te weten dat, wanneer een taakstelling niet wordt behaald, deze wordt 'opgeteld' bij de opgave voor het volgende half jaar. Daarmee is de kans op een forse optelling van de opgave voor gemeenten reëel aanwezig.

Er is een groep statushouders die zich nu op tijdelijke locaties (o.a. CNO, particuliere verhuur en via HAR-regeling) bevindt. Het komt ook voor dat mensen langer dan gewenst in de opvang verblijven. Onduidelijk is welk deel van deze groep in gemeenten of in de regio moet worden ge(her)huisvest en hoe dit proces wordt ingericht. Het risico op ‘dubbele’ taakstellingen neemt toe: de reguliere huisvestingstaakstelling van het lopende jaar naast de herhuisvestingsopgave van datzelfde jaar.

Daarnaast zijn de complicerende factoren in het voldoen aan de vraag om huisvesting van vergunninghouders:

- I. Er worden geen vergunninghouders toegewezen aan een (Twentse) gemeente
- II. Er worden vergunninghouders toegewezen aan een (Twentse) gemeente, maar er is niet direct een passende woonplek

Met betrekking tot de onder I genoemde situatie is er ambtelijk niet veel mogelijk om de situatie te beïnvloeden. Tegelijkertijd heeft het uitblijven van matches wel (grote) gevolgen voor het realistisch gehalte van het behalen van de door het ministerie vastgestelde taakstelling.

Voor punt II geldt dat er verschillende redenen kunnen zijn voor de mismatch:

- Het woningaanbod sluit niet aan bij de gedifferentieerde woonbehoefte. Vooral aan de vraag voor eenpersoons woonplekken kan moeilijk worden voldaan, net als huisvesting voor grote gezinnen.
- Grillig verloop van het aantal te huisvesten statushouders. Corporaties kunnen moeilijk anticiperen op pieken in woonvraag. Terwijl op andere momenten vrijgekomen woningaanbod niet kan worden ingevuld door het uitblijven van koppelingen.
- Achterstand in afhandeling asielprocedures. We zien dat de uitvoeringscapaciteit onder grote druk staat, bij IND en bij het COA. Soms is er gebrek aan toereikende financiële middelen, maar het belangrijkste knelpunt op dit moment is het gebrek aan beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel. De keten stagneert hierdoor.

Een mismatch tussen vraag en aanbod heeft (tijdelijke) leegstand tot gevolg of zorgt ervoor dat gemeenten meer moeite hebben om hun taakstelling te realiseren. Bovendien beïnvloedt dit het maatschappelijk debat. De verwachting is dat het percentage alleengaanden in de toekomst fors gaat toenemen. Dat heeft als consequentie dat het huisvestingsvraagstuk ingewikkelder wordt.

In het algemeen is een zorgpunt dat er regelmatig te weinig koppelingen zijn of dat de koppelingen die er zijn pas heel laat bekend worden. Doordat we als gemeenten niet weten wat er op ons af komt, kunnen we niet anticiperen. Een oplossing is dat het COA ons eerder informeert over wat de te verwachten toestroom van mensen is. Op die manier kunnen gemeenten en woningcorporaties klaar staan voor de vraag die (naar verwachting) wordt gesteld.

Bijlage 1 (factsheet veiligheidsregio Overijssel/Twente) geeft een schets van de huisvestingsopgave waar we in Twente voor staan en laat enkele belangrijke ontwikkelingen en knelpunten zien.

Voorbeeld: taakstelling vs mismatch (peildatum 21 maart 2023):

	Enschede*
# te plaatsen vergunninghouders	193
# gemaakte koppelingen	140
Nog te maken koppelingen vóór 1/4	49

* betrof voor een deel alleengaanden (er volgen nareizigers; in elk geval gezinnen met 5 en 6 nareizigers)

C. Er is behoefte aan flexibiliteit in woningtypen

Alleengaande wordt gezin

De meestvoorkomende groep statushouders is die waarbij een alleengaande, via gezinshereniging, een gezin wordt. Dat vraagt om flexibiliteit in woningtypen. Immers; iemand die alleen is heeft een andere woonbehoefte dan een gezin. Er zijn relatief veel van dit soort verzoeken. De IND moet binnen 3 maanden een gezinsherenigingsverzoek afhandelen, maar door achterstanden kan dit langer duren. Gedurende het proces is flexibele en vaak tijdelijke huisvesting nodig. Een procedure voor gezinshereniging kan oplopen tot 15 maanden tussen het moment van het indienen van de aanvraag en de aankomst in Nederland. Gevolg is dat het aantal koppelingen achterblijft of dat gemeenten vanwege de onvoorspelbaarheid van het proces pas laat anticiperen.

Wanneer een woning uitblijft, vindt de gezinshereniging binnen de AZC-opvang of tijdelijke opvang plaats. In afwachting van het proces, verblijven gezinnen langer in de opvang dan nodig.

Alleenstaande minderjarige vergunninghouders

Aan huisvesting van minderjarige vergunninghouders worden andere eisen gesteld. Aan de indicatieve opgave van ca. 115 plekken voor minderjarige statushouders kan de regio Twente op dit moment niet voldoen. Dit is een aandachtspunt in de gesprekken met Nidos.

D. Integrale aanpak van de vraagstukken

Op verschillende niveaus is aandacht nodig om de eerder genoemde vraagstukken aan te kunnen pakken. Op het niveau van de gemeente {NB: en lokale wooncorporaties en COA} moet het gebeuren. Op het niveau van de regio kan door meer delen van kennis, samenwerken en samen slimme afspraken maken synergie worden bereikt. Zoals eerder aangegeven is dan wel van belang dat we op landelijk niveau beter gefaciliteerd worden om deze opgave te realiseren. Vooral door de partners die "eigenaar" zijn van vraag naar huisvesting (IND, COA) en aanbod daarvan (Aedes). Wanneer zij directer met elkaar samenwerken om tot concrete (bouw)plannen te komen, zullen gemeenten beter worden gefaciliteerd.

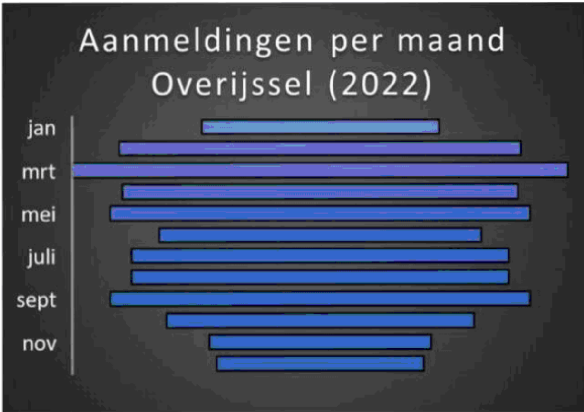
E. Vertaling van de vraagstukken naar de regio (deel van de bestuursopdracht)

De aanpak van voorgenoemde knelpunten leidt tot de volgende regionale vraagstukken:

- a) Hoe kunnen we in samenwerking met eerdergenoemde partijen het proces regionaal beter inrichten om van een crisisaanpak tot een adaptieve aanpak te komen?
- b) Hoe kunnen we -gegeven de woningkrapte- nu en in de toekomst aan de regionale opgave voldoen? Zijn daar regionale (samenwerking)afspraken voor nodig?
- c) Hoe willen we in Twente omgaan met flexibele woonvraag bij nareizende gezinnen? Welke (innovatieve) woonconcepten passen daarbij?
- d) Welke rollen, taken en verantwoordelijkheden vloeien hier voor de verschillende partijen waarmee regionaal samenwerken uit voort?
- e) Welke afspraken zijn nodig voor een passende financierings- en investeringssystematiek?
- f) Wat verwachten we van het rijk, en landelijke samenwerkingspartijen? Welke randvoorwaarden moeten worden ingevuld?

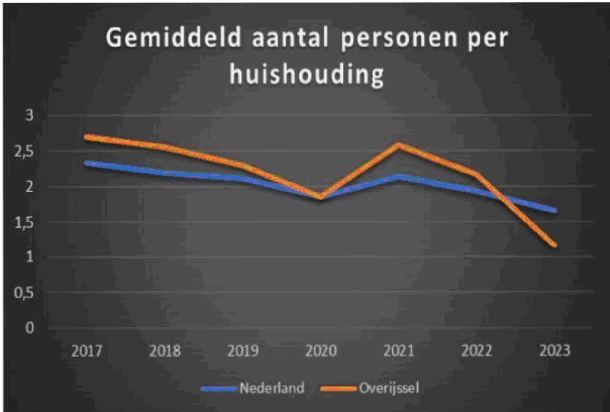
Bijlage 1 Factsheet Veiligheidsregio Overijssel/Twente

Figuur 1 Aanmeldingen per maand

Bovenstaande grafiek laat voor de provincie Overijssel het aantal aanmeldingen zien per maand van te huisvesten statushouders. In dit overzicht zitten ook de statushouders die buiten de opvang verblijven maar wel onder de taakstelling vallen. De grafiek laat voor Overijssel zien dat er volumewisselingen zijn in het aanmeldingen per maand, met een dip in de wintermaanden.

Figuur 2: Samenstelling huishouden

De gemiddelde bezetting per huishouden is sinds 2017 afgenomen, m.u.v. 2021. Tot 2023 lag het gemiddelde aantal personen per huishouding waarvoor huisvesting moet worden gezocht, voor Overijssel iets boven het landelijk gemiddelde. Het COA stelt dat de afname van de gemiddelde bezetting per huishouden in de afgelopen maanden vooral ten koste gaat van de huishoudens tussen 3 en 5 personen. Die zijn er steeds minder, terwijl zij juist wel de meest gewilde doelgroep zijn, omdat zij goed passend te huisvesten zijn in de meest voorkomende typen huizen (eengezinswoningen en 3-4-kamerappartementen).

Figuur 3 Huisvesten AMV's Nidos

Er worden 115 huisvestingsplekken gevraagd voor alleenstaande minderjarige statushouders. Tot nu toe zijn in Twente 12 plekken gerealiseerd en zijn er nog geen concrete plannen in gemeenten dit aantal uit te breiden.